

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 5. junija 1872.

O b s e g: Čemu vam pa bodo metulji? — Noriški konj. — Dvanajst glavnih pravil umnega poljedelstva. — Potopisni listi slovenskega učitelja svojemu pobratimu. — Dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.

Čemu vam pa bodo?

Strašno veliko belih metuljev je letos na nekterih krajih naše gorenske kranjske dežele, od Ljubljane gori proti Gorenskemu; na Dolenskem smo slišali, da jih ni toliko.

Na dopis „Novicam“ gospodarja Neta na Kokrici, ki sta lani z učiteljem velela šolskim otrokom ta škodljivi mrĉes loviti, in sta jim za vlovljene nekoliko premijo v denarji dala, so tudi nekteri drugi učitelji letos lov metuljev šolarjem naroĉili; razen teh se je naroĉilo tudi gosp. Kavĉiču, posestniku in poštarju v Medvodah, naj tudi on obljubi ljudem nekoliko plačila za vlovljene in pokonĉane bele metulje. Kmalu se je razširil ta glas v okolici Medvodski in v dveh dneh so mu prinesli okoli 130.000 metuljev, ki jih je druŹbi kmetijski v Ljubljano poslal.

Ko so mu otroci pa tudi odraseni donašali metulje, so ga vprašali: čemu vam pa bodo?

To vprašanje bilo bi smešno, ako bi ne bilo od druge strani tudi žalostno, kajti tako vprašanje je znamenje, da ljudje ne vedó,*) da babice belih metuljev, ki so ali tako imenovani drevesni ali pa zeljni in repni, zaredijo grozno veliko gosenic, ki na vrlih do golega objedó drevesa, na polji pa snedó vĉasih vse zelje in repo.

Res žalostno je to, da je na tisoĉe in tisoĉe ljudi, ki poznajo sicer škodo požrešnih gosenic, ne vedó pa tega, da vse te roparje zaredijo metulji, ki leŹejo na milijone jajĉic, iz katerih se izvalijo gosenice. Ena sama babica po skušnjah gosp. Ferd. Schmidt-a izleŹe 150 do 200 jajĉic.

Stare ljudi Źe veĉ let poduĉujejo „Novice“ in „Pratika“; al stare kosti in pa trdi moŹgani — to so Źalibog, pogostoma popoli-bratje! Zato je treba pri mladini s podukom zaĉeti in ena najlepših nalog dohaja o tem učiteljem ljudskih šol — vsako leto.

Oĉitna hvala gré za to letos gospodoma učiteljema na JeŹici in v Smledniku, unemu so letos otroci nabrali ĉez 30.000 metuljev, temu pa okoli 177.000. Iz Št. Vida jih je druŹba kmetijska dobila okoli 70.000. To skupaj znaša ĉez 400.000 metuljev, ki so bili v majhnem okrogu naše deŹele pokonĉani, s tem pa je pokonĉanih na milijone gosenic, da ne bodo Źrle sadja, zelja in repe.

Al zdaj Źe vprašate: čemu vam pa bodo?

Ĉe bi vsak gospodar svojo dolŹnost storil in

*) To veljá ne samo od kmetiškikh ljudi, temuĉ tudi od mnoge gospóde. Lahko bi imenovali imena take gospóde, pa je noĉemo oĉitno sramotiti. Vred.

pokonĉaval metulje, ne bi bilo mu treba pomoĉkov iskati zoper gosenice na drevji, zelji in repi.

Pokonĉani metulji, ki kmalu gnjijejo in potem strašno smrdé, se zakopljejo v gnoj in so potem sami dober gnoj. Ali tedaj Źe zmirom poprašujete: čemu vam pa bodo?

Kmetijska druŹba, ĉe tudi rada kak goldinar daruje marljivim učiteljem, da z malim plaĉilcem vnemajo mladino za pokonĉevanje škodljivega mrĉesa, pa nima polnih Źakljev denarja, da bi vse po deŹeli pomorjene metulje plaĉala. Lastna korist naj kmetiške in gosposke posestnike sili, da gredó na lov roparskega mrĉesa. Marsikak kmet bi si veliko veliko veĉ goldinarjev pridobil, da bi bele metulje Źel lovit, ki mu zaredijo gosenic na milijone, namesti da loví koristne mu tiĉice, — in marsikak grajšĉak bi sebi veliko veĉi dobiĉek naklonil, da bi Źel z mreŹico na lov metuljev, kakor da gré s puško na lov zajcev in druge divjaŹĉine!

Noriški konj.

Od onega ĉasa, kar ministerstvo kmetijstva daje denarno podporo druŹbam kmetijskim, deŹelnim komisijam pa posebno za povzdigo konjereje, se je oŹivilo med našimi kmeti veselje, zboljšati Źivinorejo domaĉo.

In to je bilo silno potrebno.

Za vse bolj hribovske deŹele stoji pa tisto teŹko pleme kónj, katero je Źe v starodavnih ĉasih slovelo pod imenom noriškikh kónj, v prvi vrsti. Najbolj so to pleme ĉisto izrejevali v gornjem Štajarskem, Koroškem in Kranjskem, vendar nikjer s tako posebno skrbjo kakor v Pincgavu na Salcburškem. Zato se je med ljudstvom starodavno imé: „noriški konj“ bolj zgubilo in razširilo se pa imé: „pincgavski konj“. Vendar je le pravo imé za vse take teŹke konje: „noriški konj“.

Tak teŹki konj, 15 in Źe veĉ pestí visok, z debelo glavo, moĉnim vratom, Źirocimi prsi, Źirokim kriŹem, moĉnimi nogami je popisan pa tudi narisán v bukvah, ki jih je spisal dr. Jan. Bleiweis pod imenom „Umna Źivinoreja“ in jih na svetlo dala kranjska kmetijska druŹba.

Pisatelj je visokouĉenega gosp. Davorina Trstenjaka naprosil, naj mu iz zgodovinskega svojega zaklada kaj veĉ piŹe o Źivinoreji tistih deŹel, ki so bile nekdanj pod imenom Norikum znane, da postane našim Źivinorejcem prav jasno, od kod imé noriškega konja. Gospod Trstenjak je radovoljno vstregel pisateljevi Źelji in mu izroĉil sledeĉo zgodovinsko ĉrtico, katero iz gori omenjenih bukev ponatisnemo zato, da se dandanes, ko je imé noriškikh konj na dnevnem redu, znanje tega